

Metožu apkopojums iedzīvotāju iesaistes darbnīcām

Rīga, 2025

Saturs

Ievads

Mērķis	3
Kur un kad noderēs?	4
Materiāla mērķauditorija	4
Kas ir virtuāla ekonomika?	4

Metodes iedzīvotāju iesaistes darbnīcām

Iesildīšanās metodes	10
Metode "Teritorijas karte"	10
Metode "Sasveicināšanās"	11
Metode "Prāta un ķermeņa iekustināšana"	11
Metode "Attieksmju un līdzdalības prioritātes"	12
Virtuāla kategoriju iepazīšana un lietojums prioritāšu noteikšanai	13
Metode "Virtuāla puzzle"	13
Metode "Iepazīsti virtuāla kategorijas"	14
Metode "Mans vērtējums par manu vietu"	14
Ierosinājumi labākai dzīvesvidei	15
Metode "Izritinātais virtulis"	15
Metode "Kas būtu jādara, lai dzīvesvide būtu plaukstoša"	15
Vīzija pašvaldībai	16
Metode "Mūsu vīzija"	16
Izvērtēšana	17
Metode "Pieredzes izvērtēšana"	17

Piemēri darbnīcu plānam

90 minūšu darbnīca	18
Trīs stundu darbnīca	18
Septiņu stundu darbnīca	19

Pielikumi

Autori un pateicības

Ievads

Rīgas valstspilsētas pašvaldības (turpmāk – Rīga vai Rīgas pašvaldība) ir apņēmusies kļūt klimatneitrāla, ko apliecina Rīgas dalība **Eiropas Savienības Klimata neitrālu un viedo pilsētu misijā** ("100 klimata neitrālas un viedas pilsētas līdz 2030. gadam") un darbošanās kā eksperimentu un inovāciju centram. Šis mērķis prasa pašvaldības, kopienu un iedzīvotāju aktīvu līdzdalību.

Lai to panāktu, Rīgas enerģētikas aģentūra cita starpā sadarbībā ar biedrību "Zaļā brīvība" 2024. gadā uzsāka projektu, kā izmantot virtuāla ekonomikas (*Doughnut Economics*) pieeju ar mērķi samazināt CO₂ emisijas pilsētās, izmantojot inovatīvus risinājumus un procesus, pievēršot uzmanību arī iedzīvotāju iesaistei. Projektā izstrādāts pirmais Rīgas pilsētas ilgspējas portrets, izmantojot virtuāla ekonomikas modeli, lai analizētu pilsētas pašreizējo sociālo un ekoloģisko situāciju.

Portreta veidošanas laikā organizēja **iedzīvotāju iesaistes pasākumus**. Šīs darbnīcas kalpoja kā platforma, lai iepazīstinātu Rīgas iedzīvotājus un jaunatnes darbiniekus no visas Latvijas ar virtuāla ekonomikas pieeju un apkopotu viņu redzējumu par pilsētas attīstības prioritātēm. Procesā tika kartēta esošā situācija un izstrādāta kopīga vīzija, kādu vēlamies redzēt Rīgu nākotnē.

Šajā materiālā apkopotas darbnīcās izmantotās metodes, kuras veicinātu jēgpilnu iedzīvotāju iesaisti. Šis ir pirmais šāda veida ar virtuāla ekonomiku saistīts metožu apkopojums latviešu valodā.

Mērķis

Apkopot virtuāla ekonomikas un citas metodes un pieejas, ko izmantoja, iesaistot iedzīvotājus "Rīgas ilgspējas portreta" darbnīcās, lai palīdzētu:

- iepazīstināt iedzīvotājus ar virtuāla ekonomikas pieeju;
- kartēt iedzīvotāju skatījumu par viņiem aktuālajām jomām un vajadzībām;
- identificēt svarīgākās prioritātes un labās prakses piemērus;
- apkopot konkrētus ierosinājumus uzlabojumiem;
- veidot kolektīvu vīziju, piemēram, kā iedzīvotāji nākotnē redz pilsētu, pašvaldību vai valsti.

Mēs ceram, ka šīs metodes atvieglos pāreju no problēmu konstatēšanas uz risinājumu meklēšanu, sadarbojoties ar iedzīvotājiem. Tās arī palīdzēs saprast dažādas perspektīvas, analizēt cēloņus un sekas un atklāt potenciālos ieguvumus (angļu val. – *co-benefits*) vairākām sabiedrības grupām vienlaikus.

Kur un kad noderēs?

Materiālu var pielāgot dažādiem kontekstiem, īpaši šādos gadījumos:

- rīkojot iedzīvotāju asamblejas, kopienu forumus vai tematiskās darbnīcas;
- stratēģiskās plānošanas posmā;
- pirms budžeta izstrādes vai prioritāšu noteikšanas.

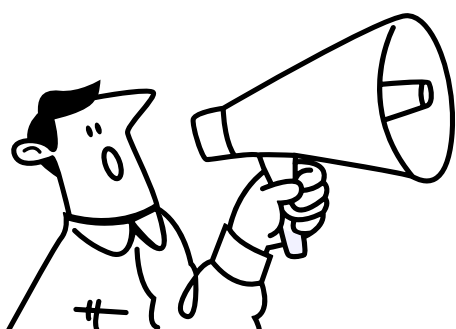
Materiāla mērķauditorija

Materiāls ir izstrādāts kā praktisks resurss ikvienam, kas vēlas veicināt savu un apkārtējo cilvēku domāšanu par ilgspēju dabas un sociālās vides kontekstā, izmantojot virtuāla ekonomikas pieeju. Tas īpaši noderēs:

- **pašvaldību pārstāvjiem**, kas iesaistīti stratēģiskā plānošanā, ilgtspējas mērķu īstenošanā un sabiedrības labklājības veicināšanā. Tas ir kā rīks, lai strukturētu sarunas (vai nu pašiem vadot vai iesaistot ārējos darbnīcu vadītājus) ar iedzīvotājiem un iesaistītu viņus pārdomāt gan pašreizējo situāciju, gan to, kādu nākotni viņi vēlas redzēt;
- **izglītotājiem un skolotājiem**, kas strādā ar sabiedrības izglītošanu ilgtspējas, klimata pārmaiņu, pilsētvides vai pilsoniskās līdzdalības jomās. Metodes var tikt pielāgotas mācību procesam un izmantotas gan formālajā, gan neformālajā izglītībā;
- **apkaimju aktivistiem un kopienu līderiem**, kas vēlas uzsākt dialogu ar iedzīvotājiem un vietējo pašvaldību, rosināt pozitīvas pārmaiņas savā apkaimē un stiprināt iedzīvotāju balsi attīstības procesos. Materiāls palīdzēs veidot strukturētu pieeju ideju apzināšanai un iedzīvotāju interešu pārstāvēšanai.

Kas ir virtuāla ekonomika?

Oksfordas Universitātes ekonomistes Keitas Reivērtas (*Kate Raworth*) izstrādātais **virtuāla ekonomikas modelis piedāvā 21. gadsimta cilvēces labklājības kompasu**. Ar tā palīdzību mēs varam novērtēt, vai vieta, kurā dzīvojam (mūsu apkaime, pilsēta, reģions, valsts un pat visa pasaule), ļauj veiksmīgi līdzāspastāvēt gan cilvēkiem, gan dabai. Tas piedāvā pārskatīt labklājības nozīmi 21. gadsimtā un palīdz rast risinājumus, ar kuru palīdzību varam sasniegt patiesu labklājību.

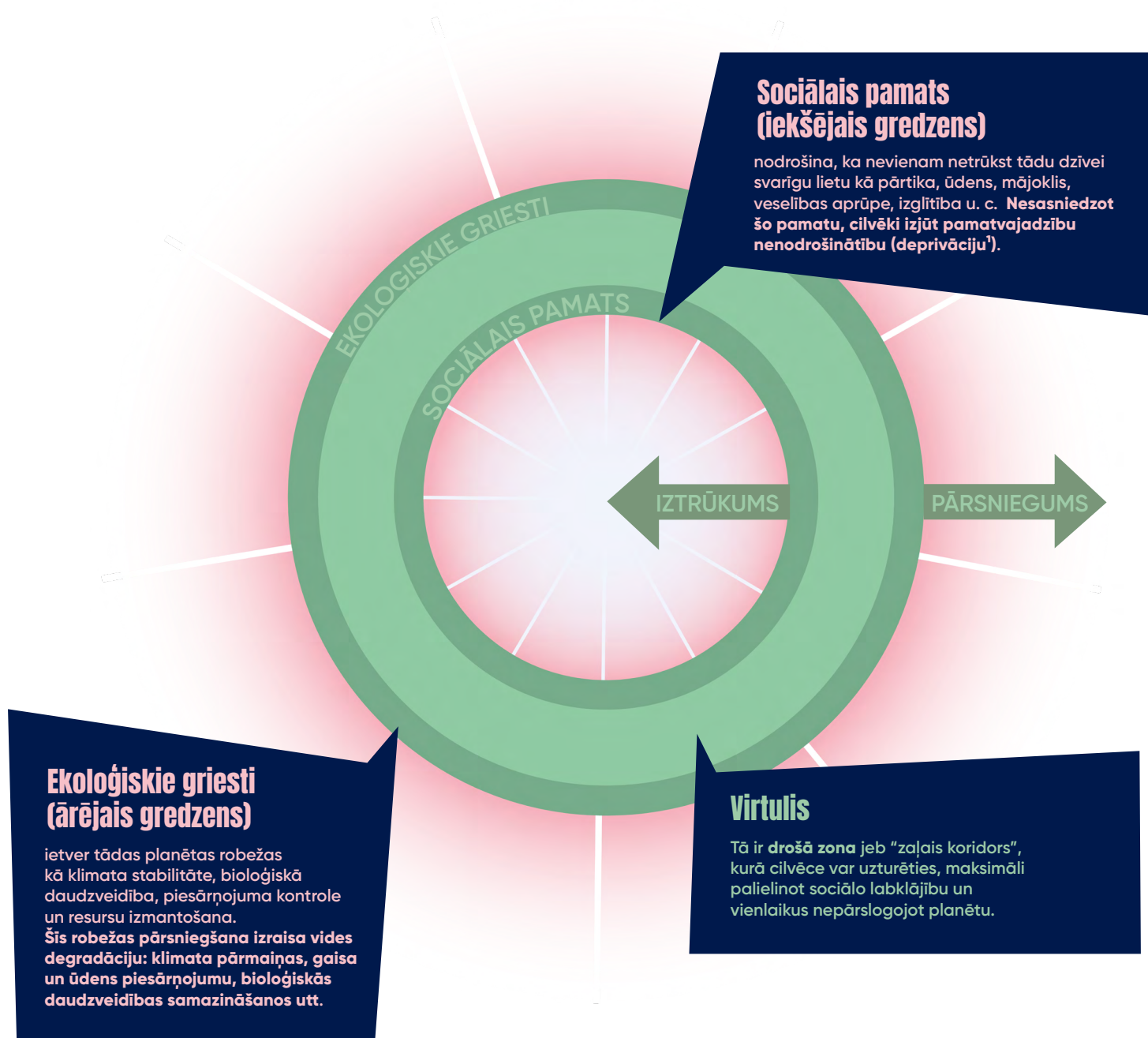
Noskaties 1,5 minūšu video
par virtuāla ekonomiku:
doughnuteconomics.org

Arvien biežāk tiek atzīts, ka pašreizējā globālā ekonomiskā sistēma izraisa ekoloģiskas krīzes un galējas sociālās atstumtības un nevienlīdzības izpausmes. Tā vietā, lai censtos panākt nebeidzamu iekšzemes kopprodukta (IKP) pieaugumu, virtuļa ekonomika piedāvā aizvien augstāk novērtētu redzējumu, kā veidot plaukstošu nākotni, koncentrējoties uz visu cilvēku vajadzību apmierināšanu un vienlaikus ņemot vērā planētas ekoloģiskās iespējas. Tā paredz ekonomiku, kurā ir integrēta sabiedrība un daba, ne tikai tirgus vērtība.

Virtuļa ekonomikas pieejas sākumpunkts ir pārorientācija no nebeidzamas IKP un izaugsmes uz uzplaukumu sociāli un ekoloģiski taisnīgā ietvarā – tā saucamajā "virtulī".

Virtulis ir uztverams kā konceptuāla forma, ko veido iekšējais un ārējais gredzens un laukums starp tiem:

¹Deprivācija – stāvoklis, kas veidojas konkrētos dzīves apstākļos, kad individam, grupai vai kopienai ir liegta vai ierobežota iespēja apmierināt savas fiziskās, sociālās, emocionālās vajadzības pietiekamā daudzumā un ilgstošā laika posmā; tas pazemina dzīves kvalitāti un palielina sociālo atstumtības un citu sociālo problēmu veidošanās riskus. Avots: <https://tezaurs.lv/depriv%C4%81cija>.

Virtulim ir **četri savstarpēji saistīti konteksti**, kas piedāvā visaptverošu skatījumu uz vietējo un globālo ietekmi. Tas parāda pilsētas sociālo un vides situāciju un ietekmi. Šie konteksti aktualizē gan labās lietas, gan degradāciju (kaitējumu videi) un pamatvajadzību nenodrošinātību (sociālo nevienlīdzību).

Četri konteksti virtuāla ekonomikas pieejā :

Lokāli

Globāli

Ekoloģiskie griesti

Lokāli ekoloģiskais

Vai Rīga ir tikpat dāsna,
kā tās tuvējā daba?

Globāli ekoloģiskais

Vai Rīga respektē mūsu
planētas veselību?

Vietējie centieni

Globālās saiknes

Lokāli sociālais

Vai Rīga ļauj ikvienam šeit
esošajam iedzīvotājam uzplaukt?

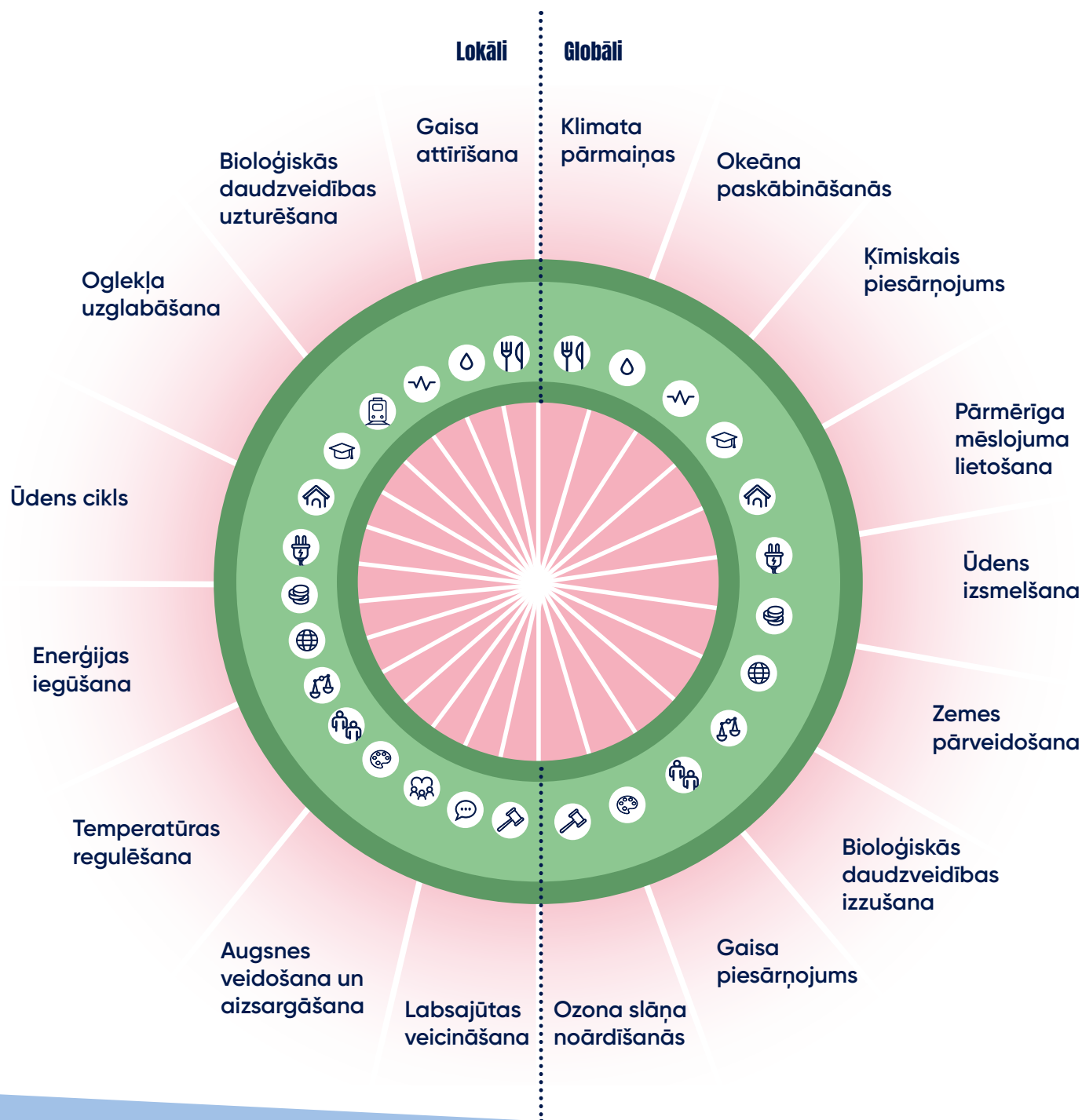
Globāli sociālais

Vai Rīga respektē cilvēku
labklājību visā pasaulē?

Sociālais pamats

Apvienojot visus kontekstus vienotā skatījumā, var ieraudzīt kopainu.

Virtuāla pieejā apskatītās kategorijas:

Ūdens

Savienojamība

Pārtika

Mājoklis

Veselība

Vienlīdzība dažādībā

Ienākumi un darbs

Kopiena

Mobilitāte

Sociālais taisnīgums

Politiskā balss

Miers un taisnīgums

Izglītība

Kultūra

Energija

Septiņi virtuļa ekonomikas pamatprincipi

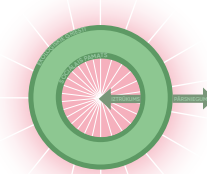
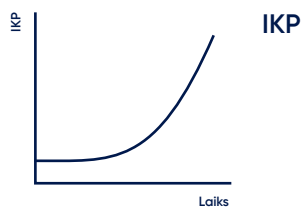
Līdztekus virtuļa pamatidejai tiek piedāvāti septiņi **domāšanas veidi**, kas palīdz atteikties no novecojušiem 20. gadsimta ekonomikas priekšstatiem.

Septiņi domāšanas veidi

No 20. gadsimta ekonomikas

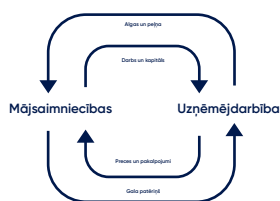
Uz 21. gadsimta ekonomiku

1.
Maini mērķi

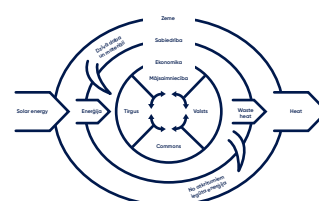

Virtulis

2.
Ieraugi lielo attēlu

Pašpietiekams tirgus

Iekļauta ekonomika

3.
Izkop cilvēka dabu

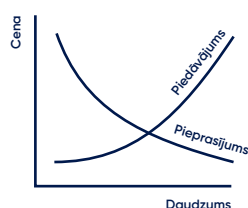

Racionāls ekonomikas cilvēks

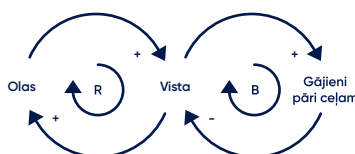

Sociāli, piemēroties spējīgi cilvēki

4.
Domā sistemātiski

Mehāniskais līdzsvars

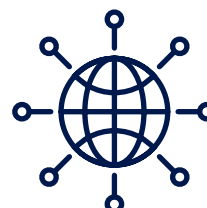

Dinamiskā sarežģītība

5.
Plāno resursu sadali jau no sākuma

Ekonomiskā izaugsme visu atkal izlīdzinās

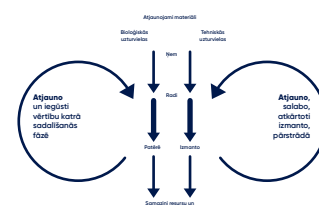

Distributīva pēc būtības

6.
Radi, lai atjaunotu

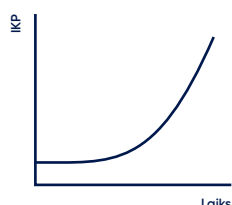

Ekonomiskā izaugsme savedīs visu kārtībā

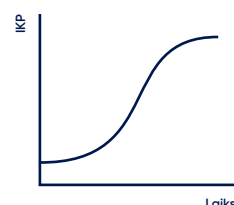

Atjaunojoša pēc būtības

7.
Esi neitrāls pret ekonomisko izaugsmi

Ekonomiskās izaugsmes atkarība

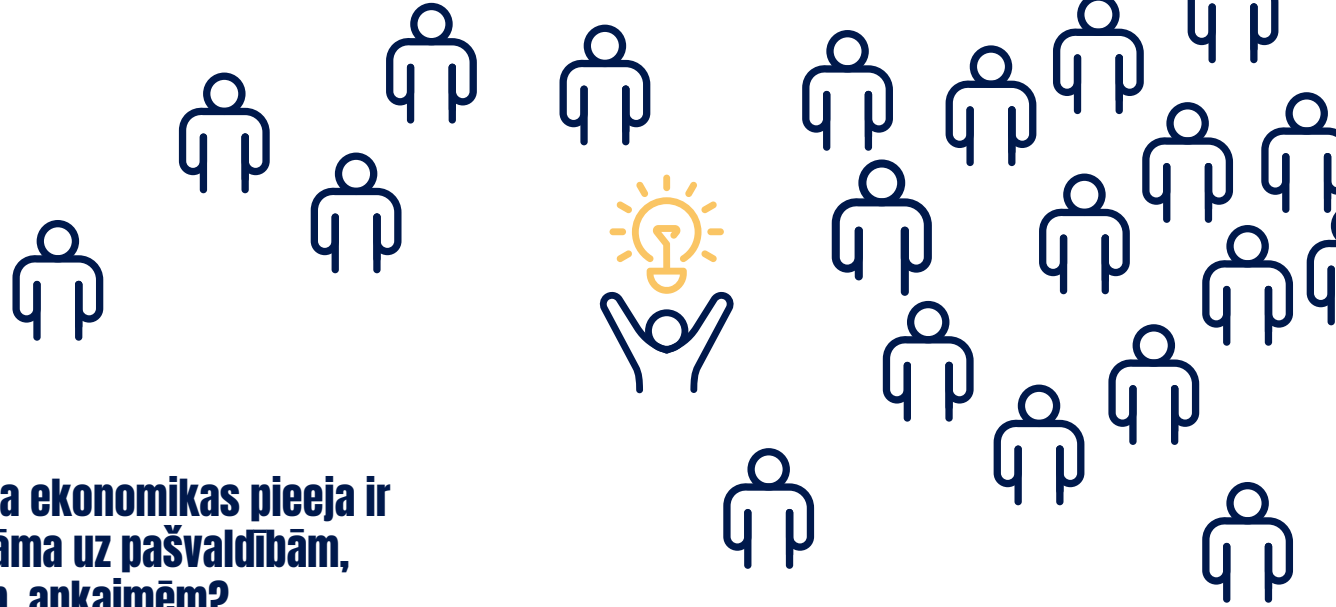
Ekonomiskās izaugsmes agnosticisms

Papildu materiāli atrodami:
rea.riga.lv/doughnut/

Noskaties īsus video par virtuļa ekonomikas septiņiem domāšanas principiem:
doughnuteconomics.org

Kā virtuāla ekonomikas pieeja ir attiecināma uz pašvaldībām, pilsētām, apkaimēm?

Virtuāla ekonomika nodrošina **visaptverošu un praktiski īstenojamu pieeju** ilgtspējīgai attīstībai. Pilsētas ir galvenie ekonomiskās aktivitātes, resursu patēriņa un inovāciju virzītājspēki, tomēr tās saskaras arī ar sociālo nevienlīdzību un vides problēmām, kam nepieciešami steidzami risinājumi. Pilsētas ilgtspējas portrets, izmantojot virtuāla ekonomikas pieeju, palīdz pilsētvides politikas veidotājiem, uzņēmumiem un iedzīvotājiem **vizualizēt un novērtēt pilsētas ietekmi** gan vietējā, gan globālā mērogā, nodrošinot, lai attīstība atbilstu ekoloģiskajām robežām un sociālajai labklājībai.

Izmantojot virtuāla pieeju, ir jāizvērtē, cik veiksmīgi pilsēta atbalsta iedzīvotājus, vienlaikus samazinot kaitējumu ekosistēmām gan vietējā, gan globālā mērogā. Virtuāla sistēmas ietvaros novērtētās kategorijas nav patvaļīgi izvēlētas – to pamatā ir zinātniski pamatoti jēdzieni, tostarp [Apvienoto Nāciju Organizācijas Ilgtspējīgas attīstības mērķi](#) un [planētas robežas](#).

Metodes iedzīvotāju iesaistes darbnīcām

Šajā sadaļā ir apkopotas dažādas metodes, minot to mērķi, norises gaitu un nepieciešamos materiālus. Tās var izvēlēties, balstoties uz darbnīcai atvēlēto laiku, vietu un mērķi. Dalībnieku skaits var būt atšķirīgs, bet darbam mazākās grupās iesakām dalībniekus sadalīt četrus līdz septiņu cilvēku grupās.

Iesildīšanās metodes

Mērķis: dibināt kontaktu ar dalībniekiem un palīdzēt tiem iejusties, kā arī sākt savstarpēji iepazīties un sasaistīt savu pieredzi ar darbnīcas saturu.

Metodes:

Teorijas karte

Sasveicināšanās

Prāta un ķermeņa iekustināšana

Attieksmju un līdzdalības prioritātes

Metode “Teritorijas karte”

Ilgums
dalībnieku ierašanās
laikā (~15–30min)

Mērķis
uzzināt dalībnieku ikdienas dzīvēstelpu pašvaldības (piemēram, apkaimes, pilsētas daļas, pagasta, novada) teritorijā.

Norise

1. Pie kartes dalībniekus sagaida kāds no organizatoriem un pastāsta uzdevumu.
2. Dalībnieki aicināti paņemt trīs dažādu krāsu uzlīmes apla formā un uz kartes uzlīmēt, kur pavada savu brīvo laiku, kur strādā un kur dzīvo.

Nepieciešamie materiāli

izdrukāta apkārtnes karte, kas piestiprināta visiem pieejamā vietā, dažādu krāsu uzlīmes punktiņi.

Metode “Sasveicināšanās”

Ilgums
15 min

Mērķis
dalībniekiem savstarpēji
iepazīties

Norise

Dalībnieki aicināti staigāt pa telpu un satikties ar kādu citu, nosaukt savu vārdu, pateikt, kāpēc piedalās pasākumā un sasveicināties sev pieņemamā veidā (piemēram, rokasspiediens, “dod pieci”, “čau” utt.). Tad turpina staigāt pa telpu un šādā veidā satiek un aprunājas ar vēl pieciem cilvēkiem.

Nepieciešamie materiāli

–

Metode “Prāta un ķermeņa iekustināšana”

Ilgums
atkarīgs no
dalībnieku skaita.

Mērķis
iesildīt prātu un ķermeni darbam
un uzzināt visu dalībnieku vārdus
un pārstāvēto apkaimi.

Norise

Dalībnieki aicināti izveidot apli un katrs pēc kārtas nosaukt savu vārdu un apkaimi, kur dzīvo, un parādīt kādu kustību, kas palīdz izstaipīties, izvingrināt kādu ķermeņa daļu vai labi sajusties. Parādīto kustību pāris sekundes visi pārējie atkārto, un šo pašu turpina nākamais, līdz visi aplī ir to izdarījuši. Ja ir daudz dalībnieku, tad var aicināt pāris cilvēkus pēc brīvprātības principa parādīt kustību, ko visi atkārto.

Nepieciešamie materiāli

–

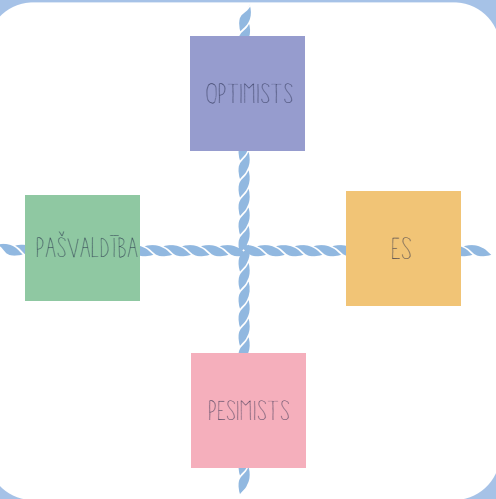
Metode “Attieksmju un līdzdalības prioritātes”

Ilgums
30 min

Mērķis
saskatīt gan līdzīgo, gan dažādo attieksmju un prioritāšu ziņā starp tiem, kas piedalās pasākumā. Šāda informācija noder, lai varētu turpināt tālāk strādāt kopā un sadarboties.

Norise

1. Divas (A un B) virves tiek noliktas uz zemes krusteniski, pie A virves abiem galiem ir nolikta lapa ar uzrakstu OPTIMISTS, pie otra – PESIMISTS.
2. Vadītājs paskaidro uzdevumu, proti, ka dalībnieki aicināti nostāties tuvāk vai tālāk no uzraksta, kurš precīzāk raksturo viņu pozīciju, atbildot uz jautājumiem:
 - * Kā visdrīzāk tu skaties uz nākotni?
 - * Kādu tu iztēlojies savu bērnu vai jaunākās paaudzes dzīvi nākotnē?
3. Vadītājs aicina izstāstīt blakus stāvošajam, kāpēc tur nostājies. Pēc sarunas var mainīt vietu.
4. Pie B virves abiem galiem ir nolikta lapa ar uzrakstu ES vai indivīds un PAŠVALDĪBA.
5. Vadītājs paskaidro uzdevumu, ka dalībnieki aicināti nostāties tuvāk vai tālāk pie uzraksta, kurš visprecīzāk raksturo viņu pozīciju, atbildot uz jautājumiem:
 - * Kas ir atbildīgs, lai mūsu nākotne būtu labāka?
 - * Kas ir spējīgs ieviest pārmaiņas, lai nākotne būtu cerīgāka?
6. Vadītājs aicina izstāstīt blakus stāvošajam, kāpēc tur nostājies. Pēc sarunas var mainīt vietu, ja domas pamainās.
7. Noslēgumā pāris dalībnieki tiek aicināti padalīties ar pārdomām.

Nepieciešamie materiāli

virve, A4 lapas, rakstāmrīks.

Ierosinājums! Pēc iepazīšanās aktivitātes vienojieties par sadarbības principiem.

Veiksmīgākai darbnīcas norisei ir vērts atvēlēt laiku, lai visi kopā vienotos par sadarbības principiem.

Variants nr. 1. Dalībnieki aicināti apsēsties trīs līdz četru cilvēku grupā, padomāt un dalīties viedoklī, kas ir trīs principi, bez kuriem šodien būtu grūti sarunāties un sadarboties, ar kuriem kopā būšana būtu veiksmīga.

Darbnīcas vadītājs pieraksta katras grupas izteiktās domas, un noslēgumā dalībnieki kopīgi vienojas par kopīgajiem principiem.

Variants nr. 2. Vadītājs ierosina un lūdz dalībnieku piekrišanu un vada sarunu par sadarbības principiem, ja kāds iebilst.

Piemēri principiem:

- Uzrunājam cits citu uz tu.
- Esam līdzatbildīgi par iesaisti un rezultātu.
- Visi viedokļi un pieredze ir vērtīga. Cienām citus un viņu viedokli.
- Savu runas laiku izmantojam atbildīgi, neiztērējot visu kopīgo laiku.
- Esam gatavi labi pavadīt laiku un justies komfortabli, iespējams nepiekrītot cits citam.
- Uzticamies un esam atvērti procesam.

Metode “Iekāp virtulī” atrodama te:
doughnuteconomics.org/tools/step-into-the-doughnut

Papildu iepazīšanās aktivitātes par virtuļa tēmu vietnē:
doughnuteconomics.org/tools

Virtuļa kategoriju iepazīšana un lietojums prioritāšu noteikšanai

Viens no lieliskiem instrumentiem, kas palīdz veicināt sarunas, ir vizuāli attainots virtulis. Rīgā iedzīvotāju iesaistes pasākumos tika izmantots pielāgots virtulis, izvēloties un pielāgojot virtuļa sociālās un vides kategorijas tā, lai tās būtu saprotamas ikvienam cilvēkam, neprasot papildu zināšanas par tēmu.

Metodes:

Virtuļa puzzle

Iepazīsti virtuļa kategorijas

Mans vērtējums par manu vietu

Darbnīcās var izmantot konkrētajai situācijai nepieciešamo virtuli, rediģējamu dokumentu virtuļa kategoriju pielāgošanai atradīsi: rea.riga.lv/doughnut/

Metode “Virtuļa puzzle”

Ilgums
30–40min

Mērķis
iepazīties ar virtuļa kategorijām
un izveidot kopīgu virtuli.

Norise

1. Sagriezts virtuļa modelis – tā, lai katra sociālā un ekoloģiskā kategorija, kā arī virtuļa “zaļais koridors” ir atsevišķi. Dalībnieki tiek sadalīti grupās un katrai grupai iedotas vairākas kategorijas un konkrēto kategoriju skaidrojumi. Katras komanda iepazīstas ar iedotajām kategorijām un izdomā, kā vienā teikumā saviem vārdiem pārējām grupām pastāstīt par šīs kategorijas būtību. Grupa izvēlas vienu vai divus cilvēkus, kas citiem prezentēs kategorijas.
2. Katras grupas izvirzītais runātājs pēc kārtas nāk visu dalībnieku priekšā un vienā teikumā pasaka savu kategoriju būtību, tad pielīmē savu “puzles” gabaliņu virtuli. Gala rezultātā iegūts kopīgi izveidots virtulis ar visām kategorijām.

Nepieciešamie materiāli

Izdrukāta darba lapa “Virtulis” A0 vai A1 formātā, izdrukāta un sagriezta darba lapa “Kategoriju skaidrojumi”, līme vai kancelejas līpekļi.

Metode "Iepazīsti virtuļa kategorijas"

Ilgums
30min

Mērķis
katram individuāli iepazīt visas virtuļa kategorijas un veikt izvērtēšanu.

Norise

1. Dalībniekiem izdalītas A4 formāta virtuļa un kategoriju skaidrojumu lapa. Dalībniekus aicina iepazīties ar visām virtuļa kategorijām un atzīmēt ar rakstāmo, ieliekot punktiņu vai iekrāsojot lauku, kā viņi novērtē pašreizējo situāciju pilsētā vai pašvaldībā, vai konkrētā apkaimē katrā kategorijā. Punktiņu var likt "zaļajā koridorī", ja uzskata, ka šajā jomā viss ir kārtībā, vai ārpus tā, ja saskata nepilnības. Jo punktiņš ielikts tālāk no "zaļā koridora", jo sliktāk vērtē situāciju.
2. Kad visi dalībnieki ir aizpildījuši uzdevumu, tos aicina sadalīties grupās pa 4-6 cilvēkiem un padalīties ar savu virtuli un būtiskākajiem secinājumiem.

Nepieciešamie materiāli

izdrukāta darba lapa "Virtulis" un darba lapa "Kategoriju skaidrojumi" A4 formātā, rakstāmie, piem., pildspalvas, flomasteri.

Metode "Mans vērtējums par manu vietu"

Ilgums
60 min

Mērķis
noteikt prioritārās kategorijas.

Norise

1. Dalībnieki tiek sadalīti grupās pa 4-6 cilvēkiem. Pirms tam viņi jau ir aizpildījuši individuālo virtuli un novērtējuši katru kategoriju.
2. Katru dalībnieku aicina izvēlēties būtiskākās divas līdz trīs kategorijas, kuras atrodas "zaļajā koridorā", un būtiskākās trīs, kuras atrodas ārpus tā.
3. Uz lielas darba lapas, kur uzzīmēts vai izdrukāts virtulis, katrs dalībnieks pēc kārtas uzlīmē krāsainos punktiņus, viņaprāt, būtiskākajās izvēlētajās kategorijās (piemēram, zaļa uzlīmē "zaļajā koridorā" un sarkana uzlīmē ārpus tā) un paskaidro, kāpēc izvēlējies šīs.
4. Dalībnieki diskutē un pieraksta uz liplapiņām labos piemērus, ko zina dažādās kategorijās. Ir iegūts konkrētās grupas skatījums par aktuālajām kategorijām, kas ir gan "zaļajā koridorā", gan ārpus tā.

Nepieciešamie materiāli

katram dalībniekam izdrukāta darba lapa "Virtulis" un darba lapa "Kategoriju skaidrojumi" A4 formātā, izdrukāta vai uzzīmēta darba lapa "Virtulis" A1 vai A0 formātā, rakstāmie (pildspalvas, flomasteri), 3 dažādu krāsu uzlīmes apla formātā, liplapiņas.

Ierosinājums!

Balstoties uz darbnīcas mērķi, dalībniekus var aicināt:

- atzīmēt ar zilas krāsas uzlīmēm, kurās kategorijās pašvaldībai (pilsētai, apkaimei) ir jāprioritizē finansējums, aktivitātes un ir jāveic uzlabojumi vai nedrīkst mazināt sasniegto;
- atzīmēt ar dzeltenas krāsas uzlīmēm, kur katrs individuāli saskata savu ietekmi un kur var kaut ko darīt, lai dzīvesvidē kopumā būtu uzlabojumi.

Pēc katras no aktivitātēm dalībnieki aicināti padalīties mazākās grupās ar savu skatījumu.

Ierosinājumi labākai dzīvesvidei

Metode “Kas būtu jādara, lai dzīvesvide būtu plaukstoša”

Ilgums
60 min

Mērķis
veidot ierosinājums konkrētās kategorijās, lai pašvaldības (pilsētas, apkaimes) dzīvesvide būtu labāka.

Norise

1. Dalībnieki 4–6 dalībnieku grupās vienojas par 2–4 kategorijām vai izaicinājumu jomām, kuras ir šai grupai svarīgākās un strādātu pie konkrētiem ierosinājumiem, 3 līmeņos:
 - a. ko var darīt indivīda līmenī;
 - b. ko var darīt kopienas līmenī;
 - c. ko var darīt pašvaldības līmenī (rīcībpolitika).
2. Dalībnieki individuāli saraksta uz līplapiņām ierosinājumus kopīgi izvēlētajām kategorijām un, kad visi ir pabeiguši, dalās viedoklī ar pārējiem.
3. Kad ierosinājumi ir sagrupēti pa līmeņiem un līdzības, dalībniekus aicina atbildēt uz jautājumiem.
 - *Ja piepildās konkrētais ierosinājums, kāda ir ietekme uz citām kategorijām (jomām)? Kādas ir dilemmas?
 - *Kuram ierosinājumam ir vislielākā pozitīvā ietekme (īstermiņā vai ilgtermiņā)?
 - *Kādi pašvaldības rīki var būt nepieciešami kā pavadītāji, lai ierosinājumus varētu īstenot?
 - *Ko var izdarīt jau tūlīt? Kas prasīs vairāk laika?
4. Grupa izvēlas 4–5 ierosinājumus, kurus 3–7 minūtēs prezentēs pārējām grupām.

Nepieciešamie materiāli

līplapiņas, rakstāmie, pāršķiramā tāfeles lapa.

Metode “Izritinātais virtulis”

Ja ir plānotas vairākas darbnīcas, kurās piedalās vieni un tie paši cilvēki, un ir interese ne tikai izglītot, bet arī saskatīt sakarības starp dažādām kategorijām, kā arī iedziļināties katrā no tēmām, tad var izmantot metodi “Izritinātais virtulis”.

Detalizētāks apraksts par metodi:
doughnuteconomics.org/tools

Metode “Mūsu vīzija”

Ilgums
60 min

Mērķis
radīt vīziju, par to, kāda būs
dzīvesvide nākotnē.

Norise

1. Vadītājs pastāsta par aktivitātes mērķi, minot, kāda būtu dzīvesvide 2035. gadā, ja piepildītos visi vai vismaz daļa ierosinājumu.
2. Lai iedvesmotos, dalībnieki aicināti noskatīties trīs minūšu video, kur dažādu valstu iedzīvotāji pasaka “IEDOMĀJIES, ja būtu tā...” (Video atrodams te – [youtube.com](https://www.youtube.com)) vai vadītājs nolasa kādus ievirzi dodošu tekstu.
3. Dalībnieki tiek sadalīti grupās pa 4–6 cilvēkiem un kopīgi uz pāršķiramās tāfeles lapas ar pieejamajiem materiāliem radīt vīziju, rakstot atslēgas vārdus, zīmējot, līmējot utt.
4. Kad visi ir sarakstījuši, sazīmējuši uz kopīgās lapas, dalībnieki dalās ar savu redzējumu. Grupa kopā izdomā arī vīzijas moto.
5. Grupas aicinātas 3–7 minūtēs izstāstīt pārējiem savu vīziju.

Atkarībā no darbnīcas mērķa, dalībnieki aicināti:

- izveidot vīziju galeriju un atzīmēt ar uzlīmēm vai plusiņiem citu plakātos, kas ir tas, kas uzrunā, liekas svarīgs;
- balstoties uz katras grupas radīto, izveidot vienotu vīziju.

Nepieciešamie materiāli

lielas lapas, pastkartes vai žurnālu izgriezumus, uzlīmes, flomasteri, marķieri, līme.

Ierosinājums!

Lai dalībniekiem būtu iespēja padomāt, vīzijas radīšanas laikā aicināt dalībniekus nesarunāties. Klusumu var palīdzēt panākt, fonā uzliekot atbilstošu mūziku mierīgas noskaņas radīšanai.

Metode “Pieredzes izvērtēšana”

Ilgums
15–20 min

Mērķis
izvērtēt pasākumā notikušo, kā
kopumā dalībnieki vērtē pasākumu,
kādas vērtīgas atziņas radušās.

Norise

1. Dalībnieki ir sadalīti grupās pa 4–6 cilvēkiem un izstāstīts aktivitātes mērķis.

2. Katra grupām tiek aicināta divas minūtes padomāt klusumā un tad pa vienam atbildēt uz jautājumiem:

- *Kā tu jūties? Izvēlies skalā no 1 līdz 10 un kāpēc tā?
- *Kas bija vērtīgākais, ko no šīs dienas paņemsi līdzi?
- *Kas šodien traucēja vai negribētu, lai atkārtotos?
- *Kas ir viena lieta, ko vēlies apņemties izdarīt pēc šī pasākuma saistībā ar pasākuma tēmu?

Nepieciešamie materiāli

–

Ierosinājums! Ko vēl var tālāk darīt!

Darbnīcas noslēguma sarunās var uzdot tādus jautājumus, kas palīdz pārdomāt notikušo un plānot nākamos soļus. Te daži ierosinājumi:

- Kādas vēl metodes mums ļautu labāk izprast iespējas, izaicinājumus un saskatīt plašāku kopskatu?
- Kuri partneri vēl ir jāiesaista, lai sarunas būtu bagātīgākas un ietvertu visas ieinteresētās puses?
- Kas būtu nepieciešams, lai visi klātesošie iesaistītos vīzijas realizēšanā?

Piemēri darbnīcu plānam

Mainīt tekstu: Šajā sadaļā ir piedāvāti dažādu garumu darbnīcu plāni, ko izmantot, plānojot pasākumu. Aicinām tos pielāgot savām vajadzībām.

90 minūšu darbnīca

Mērķis

iepazīties ar virtuāla ekonomikas modeli un tā kategorijām.

Ilgums	Aktivitāte
10 min	Iepazīšanās.
10 min	Prezentācija vai stāstījums par virtuāla ekonomiku, kā tā attiecas uz izglītību un sabiedrību.
30 min	Metode "Virtuāla puzzle".
35 min	Daļa no metodes "Mans vērtējums par manu vietu".
5 min	Izvērtēšana un kopsavilkums.

Trīs stundu darbnīca

Mērķis

iepazīties ar virtuāla ekonomikas modeli un tā kategorijām, noteikt prioritātes un iespējas, ko katrs pats var darīt, lai dzīvesvide būtu labāka.

Ilgums	Aktivitāte
10 min	Iepazīšanās.
10 min	Prezentācija vai stāstījums par virtuāla ekonomiku, kā tā attiecas uz izglītību un sabiedrību.
30 min	Metode "Iepazīsti virtuāla kategorijas".
60 min	Metode "Mans vērtējums par manu vietu".
30 min	Daļa no metodes "Kas būtu jādara, lai dzīvesvide būtu plaukstoša".
10 min	Kopsavilkums un secinājumi.

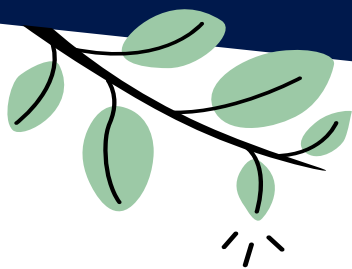

Septiņu stundu darbnīca

Mērķis

iepazīties ar virtuāla ekonomikas modeli un tā kategorijām, noteikt prioritātes un izveidot ierosinājumus, kā arī vīziju savai dzīvesvidei.

Ilgums	Aktivitāte
30 min	Dalībnieku ierašanās laikā metode "Teritorijas karte".
15 min	Iepazīšanās un metode "Sasveicināšanās".
5 min	Metode "Prāta un ķermeņa iekustināšana".
25 min	Metode "Attieksmju un līdzdalības prioritātes".
30 min	Prezentācija par globālajiem un lokālajiem izaicinājumiem vides un sociālajā jomā. Prezentācija par virtuāla ekonomiku, kā tā attiecas uz sabiedrību, pašvaldību.
30 min	Metode "Virtuāla puzzle".
15 min	Pauze.
30 min	Metode "Iepazīsti virtuāla kategorijas".
60 min	Metode "Mans vērtējums par manu vietu".
40 min	Pusdienu pauze.
60 min	Metodes "Kas būtu jādara, lai dzīvesvide būtu plaukstoša".
60 min	Metode "Mūsu vīzija"
20 min	Metode "Pieredzes izvērtēšana", kopsavilkums un secinājumi.

1.

Darba lapa

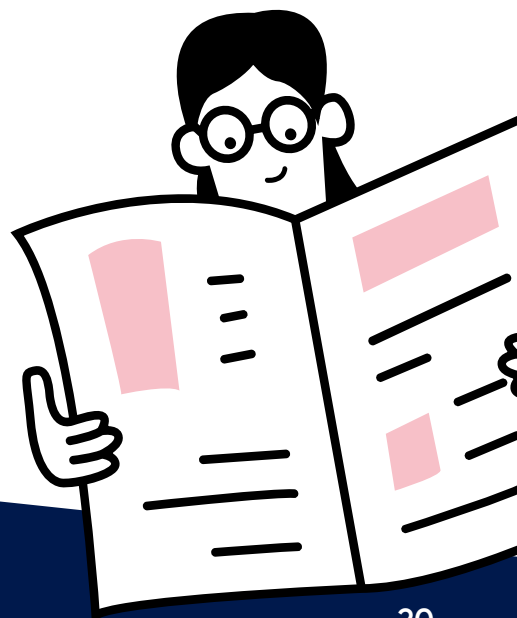
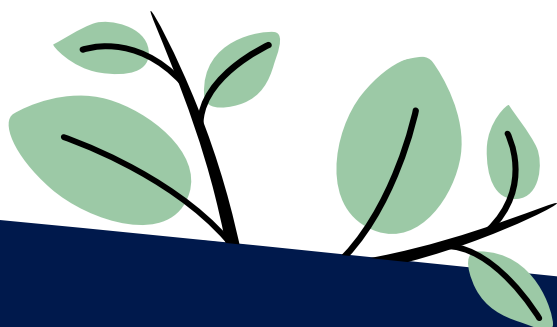
“Virtulis”

Rediģējama darba lapa pieejama:
rea.riga.lv/doughnut/

2.

Darba lapa

“Kategoriju skaidrojumi”

Ekoloģiskie griesti

Energoresursu ieguve un izmantošana

Dažādi **atjaunīgie energoresursi**, lai ražotu elektrību un karsto ūdeni. Saules enerģijas iegūšana, izmantojot saules paneļus. Ūdens plūsmas (hidroelektrostacijas) un vēja enerģijas pārvēršana elektroenerģijā.

Atkritumu apsaimniekošana

Kad **plastmasas, tekstila, pārtikas, elektronikas un citus atkritumus nepārstrādā vai neatbildīgi iznīcina**, tie piesārņo dabu un apdraud dzīvniekus, cilvēkus un **planētu**. Daba netiek ar tiem galā. Ir svarīgi samazināt radīto atkritumu daudzumu un apsaimniekot radušos atkritumus, tos šķirojot pārstrādei (piem., no plastmasas vai papīra var radīt jaunus materiālus, no pārtikas atlikumiem veidot kompostu utt.). Jānovērš atkritumu nonākšana vidē.

Augsnes kvalitāte

Veselīga augsne uzkrāj barības vielas un oglekli, ļaujot dzīvībai atjaunoties. Bioloģiskā daudzveidība* palīdz novērst augsnes eroziju (erozija ir augsnes daļiņu pārvietošanās). Organisko vielu un barības vielu pievienošana, lai palīdzētu atjaunot noplicinātās augsnes, un vietējo sugu stādīšana var palīdzēt uzkrāt oglekli augsnē.

Plūdu risks

Latvijas teritorijā plūdu cēloņi ir vējuzplūdi jūras piekrastē un strauja ūdens līmeņa celšanās upēs un ezeros, tostarp Daugavā, palu un lietus uzplūdu laikā. 3,4 % no mūsu valsts teritorijas ir uzskaitīti kā applūstošas teritorijas, un daļā no šīm teritorijām ir iespējami katastrofāli plūdi. **Applūstošajās teritorijās atrodas ievērojamas lauksaimniecības teritorijas, apdzīvotas teritorijas ar salīdzinoši lielu iedzīvotāju blīvumu un infrastruktūru, uzbūvētas lielas hidrotehniskās būves (piemēram, Daugavas HES kaskāde) u. c.**

Kokiem ir liela nozīme lietus un plūdu regulācijā, jo tie caur saknēm un lapotni absorbē ievērojamu ūdens daudzumu. Zaļie jumtu un vertikālie dārzi samazina ūdens noteci, jo augi un augsne absorbē daļu nokrišņu, kavējot to plūsmu uz kanalizācijas sistēmu. Tāpat pilsētās ierīko arī īpašus lietus dārzus un ilgtspējīgas lietussūdens apsaimniekošanas sistēmas, kas palīdz kontrolēt un attīrīt lietussūdeni, pirms tas nonāk pilsētas kanalizācijas sistēmā. Ir iespējami arī citi risinājumi.

Rūpnieciskais piesārņojums

Kad **plastmasa un toksiskie savienojumi**, piemēram, sintētiskas ķīmiskās vielas, medikamentu atliekas, mikroplastmasa, riepu nodiluma daļiņas un smagie metāli nonāk dabā, tie var tur saglabāties ļoti ilgu laiku un to ietekme var būt neatgriezeniska. Uzkrājoties putnu un zīdītāju organismos, tie ietekmē auglību un apdraud sauszemes un ūdeņu ekosistēmas.

Gaisa kvalitāte

Ikviens cilvēks katru dienu ieelpo aptuveni 14 kg gaisa. **Gaisa kvalitātei nosaka tas, cik tīrs ir gaiss, ko elpojam, un cik daudz tajā ir vielu, kas var kaitēt gan cilvēka, gan vides veselībai.** Galvenie gaisa piesārņotāji ir daļiņas, amonjaks, metāns, slāpekļa oksīds, sēra dioksīds un citi.

Pilsētās augstās apbūves dēļ gaisa apmaiņa ar lauku teritorijām jeb pilsētas ventilācija ir apgrūtināta. Siltajām gaisa masām ceļoties augšup virs pilsētas, tās nes līdzī iztvaikojušo ūdeni un gaisa piesārņojumu, kas veicina lietus mākoņu veidošanos virs pilsētas. Tādēļ karstām dienām mēdz sekot stipras lietusskābes. Ja ap pilsētu izvietoti mežu masīvi vai parki, tie atfiltrē putekļus, uzņem CO₂ un bagātina pilsētā ieplūstošo gaisu ar skābekli. Pilsētas centrā gaisa attīrīšanas funkciju veic arī parki un ielu apstādījumi. Koku lapotnes aizkavē augšnes izžūšanu.

Zaļās teritorijas

Vietas ar augiem, kokiem un krūmiem **palīdz samazināt CO₂ un citu nevēlamo vielu daudzumu gaisā. Pilsētās zaļās zonas atvēsina ielas, būtiski uzlabo gaisa kvalitāti, slāpē trokšņus jeb skaņas piesārņojumu, kā arī veicina iedzīvotāju fizisko aktivitāti** – cilvēki labprātāk dodas pastaigās vai velo izbraucienos, iet peldēt, spēlē futbolu pagalmā u. tml. Dabas klātbūtne cilvēkos mazina trauksmi un nogurumu, uzlabo produktivitāti un koncentrēšanās spējas, veicina piederības sajūtu un kopumā uzlabo dzīves kvalitāti. Zaļās zonas pilsētvidē kalpo kā atpūtas, izklaides, satikšanās vietas.

Lai uzlabotu teritorijas, ir jāaizsargā esošās zaļās zonas, mežus un pilsētās jāstāda koki un citi augi. Ir arī jāveicina pilsētvides apzaļumošana, apsverot arī tādas iespējas kā zaļo jumtu, sienu ieviešanu.

Ietekme uz klimata izmaiņām

Kad gaisā nonāk siltumnīcefekta gāzes (SEG)*, tās palielina Zemes dabisko siltumnīcefekta ietekmi, saglabājot vairāk siltuma atmosfērā. Tas noved pie globālas sasilšanas, kā rezultātā **pieaug temperatūra un notiek uzkaršana, biežāk rodas sausuma periodi, plūdi un vētras, kā arī ceļas jūras līmenis.** Tas ir svarīgi, jo šīs izmaiņas apdraud vidi, dzīvus organismus un cilvēku veselību un labklājību.

Siltumnīcefekta gāzu emisiju avoti ir tādi sektori kā enerģētika, transports, lauksaimniecība, rūpnieciskie procesi, atkritumu apsaimniekošana.

** SEG emisijas: siltumnīcefekta gāzu emisijas/izmeši ir gāzes, kas, nonākot atmosfērā, veicina siltumnīcas efektu un globālās temperatūras paaugstināšanos. Galvenās no tām ir oglekļa dioksīds (CO₂), metāns (CH₄), slāpekļa oksīds (N₂O) un fluorētās gāzes.*

Dabas daudzveidība

Zemes augu, dzīvnieku putnu un kukaiņu daudzveidība, kas veido veselīgas un dzīvībai labvēlīgas ekosistēmas. **Dabas jeb bioloģiskā daudzveidība ir svarīga, jo meži, pļavas, dabas rezervāti, mitrāji un zaļās zonas pilsētās nodrošina mājvietu sugām**, kas palīdz uzturēt līdzsvarotu vidi un klimatu, attīra gaisu un ūdeni, rada vietu apputeksnētājiem utt. Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana notiek divos veidos: ieviešot aizliegumus un ierobežojumus, lai pasargātu ekosistēmas, kurām cilvēka klātbūtne nav vajadzīga (piem., purvi un vecie, dabiskie meži), kā arī aktīvi un pareizi apsaimniekojot teritorijas tur, kur ir vajadzīga cilvēka palīdzība.

Arī pilsētvidē ir svarīgi uzturēt bioloģisko daudzveidību, nodrošinot labus dzīves apstākļus lielam skaitam augu, putnu, kukaiņu un citām dzīvām būtnēm. Zaļo teritoriju esamība palīdz sugām pārceļot no vienas vietas uz citu – jo mazāk zaļo teritoriju, jo grūtāk dažādām sugām ir izdzīvot. Jo lielāka ir dabiskās vides elementu daudzveidība, jo lielāka ir vides noturība, veidojot veselīgāku un ilgtspējīgāku dzīvesvietu arī cilvēkiem.

Sociālās pamatvajadzības

Pārtika

Uzturs ir mūsu dzīvības un enerģijas avots. Uzturu veido pārtikas produkti, un tie cilvēka organismu var ietekmēt gan labvēlīgi, gan nelabvēlīgi. **Ja uzturs ir veselīgs un sabalansēts, tas ievērojami uzlabo dzīves kvalitāti.** Cieņpilnas dzīves rādītājs ir ikvienam pieejama, droša un uzturvielām bagāta pārtika pietiekamā daudzumā un par pieņemamu cenu.

Izglītība

Ir svarīgi, lai **izglītība būtu pieejama visiem un visas dzīves garumā.** Tā ir katra cilvēka spējas piedalīties sabiedrībā un izmantot dzīves iespējas pamats. Izglītība nodrošina nepieciešamās zināšanas un prasmes, kas atbalsta attīstību, spēju adaptēties pārmaiņu laikā un nākotnes veidošanu. Mācīšanās visa mūža garumā ļauj ikvienam augt un pilnveidoties, paverot jaunas iespējas un apvēršņus.

Tīrs ūdens un sanitārija

Tīrs ūdens un sanitārija nodrošina cilvēkiem **drošu dzeramo ūdeni, mazgāšanos**, ēdiena gatavošanu un apģērba mazgāšanu, kā arī ir būtiski lauksaimniecībā un rūpniecībā. Uzticama ūdensapgāde un labi sanitārijas risinājumi ir svarīgi veselībai un higiēnai, palīdzot novērst slimības un uzlabot dzīves apstākļus gan mājās, gan sabiedrībā.

Veselības aprūpe

Ir svarīgi, lai visiem cilvēkiem būtu pieejama **kvalitatīva veselības aprūpe, ko var atļauties un kas nodrošina drošu un savlaicīgu palīdzību.** Veselības aprūpe nodrošina cilvēkiem nepieciešamo ārstēšanu un aprūpi no dzimšanas līdz vecumdienām, palīdzot gan slimību un traumu gadījumos, gan to profilaksē. Tā būtiski samazina slimību izplatību un uzlabo dzīves kvalitāti.

Miers un drošība

Miers un drošība ļauj cilvēkiem dzīvot bez bailēm un sajūtas par netaisnību, veidojot sabiedrību, kurā visi var justies pasargāti un cienīti. Taisnīga un caurskatāma valsts, pašvaldību institūciju darbība palīdz novērst korupciju un nodrošina, ka likumi attiecas pret visiem vienlīdzīgi. Pieeja tiesiskumam un atbildīga pārvalde stiprina kopienas un veicina uzticību gan starp cilvēkiem, gan uzņēmumiem, kā arī pret valsti.

Mājokļa pieejamība un kvalitāte

Pieejams, drošs un kvalitatīvs mājoklis ir būtisks ikviena cilvēka labklājībai un stabilitātei. Mājokļa pieejamība un dzīvojamās vides kvalitāte var cilvēkiem nodrošināt drošu dzīvesvietu, tāpēc tie **var labāk parūpēties par savu veselību, izglītību un darbu, veidojot labāku nākotni sev un sabiedrībai.**

Uzlabojot mājokļu energoefektivitāti, var palīdzēt ietaupīt resursus, kā arī veidot spēcīgas kopienas un samazināt riskus, ko rada dabas katastrofas un klimata pārmaiņas.

Sociālais taisnīgums

Sociālais taisnīgums nozīmē, ka **visi cilvēki neatkarīgi no ienākumiem vai bagātības saņem godīgas iespējas un cieņpilnu attieksmi.** Eiropā sociālais modelis ir balstīts uz labklājības radīšanu, vienlaikus nodrošinot, ka neviens netiek atstāts novārtā. Cenas ziņā pieejamu mājokļu trūkums, grūtības piekļūt pamatpakalpojumiem, nabadzība un iespēju nevienlīdzība apdraud saiknes, kas mūs vieno.

Sabiedrībās, kurās ienākumi un resursi ir sadalīti vienlīdzīgāk, cilvēki parasti ir ar labāku veselību, drošāk jūtas savā vidē un vairāk uzticas cits citam. Tas veido saliedētāku un taisnīgāku sabiedrību, kurā ikvienam ir iespēja pilnvērtīgi dzīvot un attīstīties.

Vienlīdzība

Nodrošinot, ka katram cilvēkam ir **vienlīdzīga pieeja dažādām iespējām neatkarīgi no identitātes atšķirībām** – piemēram, dzimuma, etniskās piederības, seksualitātes un spējām –, vienlaikus atzīstot, ka vēsturiski dažādas cilvēku grupas ir piedzīvojušas ievērojamu diskrimināciju. Saskaņā ar demokrātijas principu, pilsoņi ir vienlīdzīgi arī likuma priekšā neatkarīgi no rases, tautības, dzimuma, dzīvesveida, sabiedrības stāvokļa.

Piekļuve elektroniskajiem sakariem

Pieejami un uzticami elektroniskie sakari, piemēram, **internets un mobilie tīkli, ļauj cilvēkiem iegūt svarīgu informāciju un zināšanas.** Tie palīdz mācīties, izmantot valsts un finanšu pakalpojumus, atrast darba iespējas un organizēt kopīgas iniciatīvas.

Pienācīgi ienākumi un darbs

Pienācīgi ienākumi un darbs nodrošina cilvēkiem **stabilus iztikas līdzekļus, kas ļauj apmierināt ikdienas vajadzības** un veidot labāku nākotni. Drošs un jēgpilns darbs ar godīgu atalgojumu un labiem darba apstākļiem ir būtisks ikviena cilvēka labklājībai. Papildus algotam darbam svarīgi ienākumu avoti var būt arī sociālie pabalsti, cita veida finansiālā palīdzība un pārskaitījumi no tuviniekiem.

Elektrība un siltums

Elektrība un siltums **nodrošina gaismu, dzīvošanai ērtu mājokļa temperatūru, ēdiena gatavošanu un iespēju darbināt ierīces**, kas atvieglo ikdienas dzīvi. Piekļuve atjaunojamiem un pieejamiem enerģijas avotiem var būtiski mainīt cilvēku dzīvi – bērni var mācīties arī pēc tumsas iestāšanās, māsaimniecības kļūst drošākas un ērtākas, veselības aprūpes iestādes var labāk rūpēties par pacientiem un vietējā ekonomika var attīstīties, radot jaunas darba iespējas un uzlabojot dzīves kvalitāti visai sabiedrībai.

Kultūra un piederība kopienai

Kultūra un piederība kopienai dod cilvēkiem sajūtu, ka tie ir daļa no sabiedrības, kurā viņus saprot un atbalsta. **Sociālās saites un kopīga līdzdalība rada drošību un labklājību, palīdzot cilvēkiem justies mazāk vientuļiem un zināt, ka grūtā brīdī būs, uz ko paļauties.** Kultūras tradīcijas, svētki un māksla bagātina ikdienu, vairojot lepnumu par savu kopienu un veicinot savstarpēju cieņu. **Piederība plašākai pasaules sabiedrībai veicina starptautisku sadarbību un solidaritāti** – caur zinātni, izglītību, sportu un mākslu cilvēki var mācīties viens no otra un palīdzēt cits citam arī grūtībās.

Transports un pārvietošanās

Transports un pārvietošanās nodrošina cilvēkiem iespēju **nokļūt darbā, skolā, pie ārsta un citās svarīgās vietās, kā arī uzturēt saikni ar sabiedrību.** Pieejami un uzticami pārvietošanās tīkli atver jaunas iespējas dzīvē, palīdz atrast darbu un saņemt nepieciešamos pakalpojumus. Infrastruktūra, kas veicina sabiedriskā transporta, riteņbraukšanas un iešanas izmantošanu, ne tikai atvieglo ikdienu, bet arī uzlabo veselību un dzīves kvalitāti.

Vārda un politiskā brīvība

Vārda un politiskā brīvība nozīmē **cilvēku iespēju paust savus uzskatus, apvienoties un ietekmēt lēmumus, kas skar viņu dzīvi.** Brīva prese, demokrātiskas iestādes un iespēja piedalīties sabiedriskajā dzīvē palīdz veidot taisnīgāku un iekļaujošāku sabiedrību, kurā ikviena balss tiek sadzirdēta. Tas nodrošina, ka lēmumi tiek pieņemti pārskatāmi un atbilst visu cilvēku vajadzībām, ne tikai nelielas grupas interesēm.

Autori un pateicības

Rīgas ilgtspējas portretu izstrādāja, darbnīcas organizēja un apkopoja metodes Rīgas enerģētikas aģentūra sadarbībā ar biedrību "Zaļā brīvība". Tā ir daļa no NetZeroCities pilotpilsētu programmas – 2. kohortas projekta "Virtuāla ekonomikas pieeja ilgtspējīgai dekarbonizācijai un iedzīvotāju iesaistišanai" (*A Doughnut Economics Approach to Sustainable Decarbonization and Citizen Engagement (SEED)*). To finansē Eiropas Savienības pētniecības un inovāciju programma "Apvārsnis 2020".

Detalizēta informācija par Rīgas ilgtspējas portretu pieejama šeit: <https://rea.riga.lv/doughnut/>

Pateicamies iedzīvotāju iesaistes darbnīcu moderatoriem un pierakstu veicējiem, kā arī "Doughnut Economics Action Lab" par atbalstu.

Metožu apkopojuma autori ir Santa Krastiņa (biedrība "Zaļā brīvība"), Petra Baiba Olehno (biedrība "Zaļā brīvība"), Liene Krauja (biedrība "Zaļā brīvība").

Vēlies
uzzināt
vairāk?

Sazinieties ar mums

Rīgas enerģētikas aģentūra:
rea@riga.lv

Biedrība „Zaļā brīvība”:
info@zalabriviba.lv